

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Tertia Controversia. An Christi Humanitas in satisfactione pro peccatis
fuerit principium quod, vel tantùm quo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

reat compensationem talem respuere, & abstinere ab illo exercitio, iustitiæ, quo pro compensatione remittatur iniuria: sed in proposito huiusmodi propositis circumstantiis vndeque fuerunt; ergo debuit Deus etiam absolute acceptare ex iustitia compensationem à Christo oblata. Maior probatur. Quoniam hic est vnicus & certissimus modus cognoscendi in quacunq; materia virtutem, si videlicet secus facere rectæ rationis iudicio sit deforme. Minor sic ostenditur: si vel ad ipsam compensationem oblata, vel ad illum qui compensationem obtulit, vel ad illos pro quibus oblata fuit, respiciamus, plane videtur futurum quoddam deforme & abhorrens à Dei natura atque bonitate, vt Deus compensationem Christi non acceptaret; ergo. Probantur singula. Nam compensatio non tantum fuit æqualis sed etiam abundans: persona offerens fuit Deus & homo: conditio hominum pro quibus est oblata fuit calamitiosissima: Denique Deus cui compensatio oblata est, is etiam erat, qui vt finem sibi in hominum creatione propositum ad effectum perduceret, nihil poterat conuenientius facere, quam si oblata compensationem acceptaret. *Resp.* falsam esse minorem absolute loquendo; quamuis enim, vt ait Augustinus in textu relatus, nullus sanandæ miseræ nostræ modus fuerit conuenientior, quam vt per Incarnati Verbi satisfactionem diuinæ maiestatis adæquaretur offensa, & iustitiæ simul ac misericordiæ satisficeret, non defuere tamen Deo sapientissimo plures alij modo possibiles & conuenientes, quibus genus repararetur humanum: non tenetur autem Deus semper eligere, quod optimum est; alioquin Deus non posset rebus à se factis creare meliores; quod est erroneum. Itaque si Deus, reiecta Christi satisfactione, modo aliquo alio sibi placito genus humanum peccato collapsum repararet, non esset hoc à recta ratione discordans, sed infinitæ suæ sapientiæ, prouidentiae ac bonitati maxime consonans; non enim necesse aut possibile est, nos angustæ nostræ mentis intelligentia diuinæ sapientiæ ac prouidentiae secreta penetrare.

*Obiectio 1^a as
quez. contra
9. concl.*

CONTRA NONAM concl. præter argumenta Vasq. *super hoc a. disp. 9.* quorum solutio patet ex dictis, produci potest aliud eius argumentum ex prima par. *disp. 86. c. 6.* Vbi sic arguit. Quantumvis Deus promittat nobis gloriam suam, nos semper manemus sub illius potestate, sicut seruus sub potestate Domini, qui nihil habet quod Domini non sit, ideo si Dominus non seruet promissum seruo, aget quidem contra fidelitatem non tamen contra iustitiam; ergo si Deus gloriam & aliquod aliud promissum homini denegaret, infidelis quidem esset sed non iniustus; ergo ex sola promissione nulla inter ipsum & nos oritur obligatio iustitiæ ad implendum promissum. *Resp.* promissionem acceptandæ compensationis per se primò factam fuisse Christo, tanquam capiti totius humani generis; persona verò Christi non erat serua sed libera & æqualis Deo, cui satisfactionem obtulit ex proprijs, vt sæpe diximus: quare falsa est argumenti consequentia; non enim puris tantum hominibus, nec ipsis primò, sed Christo tanquam capiti & per eum cæteris, vt eius membris facta est promissio, non quidem simplex sed onerosa; ac proinde, non ex sola fidelitate, sed etiam ex obligatione iustitiæ, seclusis imperfectionibus, tenebatur Deus implere promissum; Nam & si Patribus veteris testamenti sæpe Deus promisse-

Sal.

Arit Saluatorem, non est tamē ea promissio ab ea, quæ Verbo iam incarnato facta est, omnino distinguenda, sed tanquam vna in lege naturæ inchoata, & sub lege scripta continuata, & tandem sub lege gratiæ completa recipienda, ita vt promissio facta Christo satisfactori in primo conceptionis eius instanti sit præcedentium omnium promissionum complementum, ac veluti sigillum manu regis impressum tot promissionibus veluti vni perfecte stabilis, ac perpetuæ robur firmitatis adiungens.

Contra eandem conclusionem sunt argumenta; quæ referunt & soluunt Medi. Suar. Valen. & Aluar. *super hoc artic.*

TERTIA CONTROVERSIA.

An Christi Humanitas in satisfactione pro peccatis fuerit principium quod, vel tantum quod?

Vasq. *disp. 8. c. 2.* sequens And. à Vega *lib. 7. super Conc. Trid. c. 9.* docet, humanæ Christi naturæ, vt Deitate sanctificatæ tribuendam esse satisfactionem nostram, tanquam proximo satisfaciendi; supposito autem diuino remore per communicationem ideomatum, quatenus opera humanitatis tribuuntur supposito diuino sustentanti illam: neque solum satisfactionem tribuendam esse naturæ humanæ, vt principio quo, sed etiam vt principio quod. *Quam* *Resolutio* *opinionem* vt falsam, & communi sententiæ S. S. & Theologorum aduersam confutant Suar. *disp. 4. s. 5.* Asturic. in *sapē allegata q. 5. dubio 3. pag. 379.* & Aluar. *disp. 5.* optimis argumentis. Mihi verò nedum falsa, sed etiam erronea, & hæresis proxima videtur hæc opinio. Nam præter communem Sanctorum & Scholasticorum sententiā illi contrariam, diuinarum etiam scripturarum oracula manifeste testantur, Verbo diuino Incarnato, non autem eius humanitati, vt principio quod, satisfactionem nostram secundum locutionis proprietatem esse tribuendam.

VT AUTEM, quod diximus, facilius ostendamus, quatuor à Theologis communiter cōcessa, & in doctrina Sanctissimi nostri D. notissima fundamenta præmittimus; ex his enim verborum diuinæ scripturæ, Sanctorum Patrum, & Conciliorum euidentius sensus & veritas elucescet, & vis argumentorum, quæ pro eadem veritate confirmanda proferemus, erit apertior.

Notandum est igitur primò ex D. Th. in 1^a q. 16. a. 1. Nomen omne significans naturam communem in concreto posse supponere pro quolibet contentorum sub natura communi; sicut hoc nomen homo potest supponere pro quolibet homine singulari, & eadem ratione hoc nomen Deus ex ipso modo suæ significationis potest supponere pro persona filij Dei: cum ergo de quolibet supposito alicuius naturæ possit verè & propriè predicari nomē significans illā naturam in concreto, sicut de Petro & Paulo propriè & verè prædicatur homo: & cū persona filij Dei, pro qua supponit hoc nomen Deus, sit suppositū naturæ humanæ, consequens est posse verè & propriè hoc nomen homo prædicari de hoc nomine Deus, quatenus supponit pro persona filij Dei. Et in art. 2. sic loquitur. *Supposita veritate vtriusq; naturæ diuinæ, scilicet & humanæ, & vnione in persona, & hypostasi, hæc est vera & propria: Homo est Deus, sicut & ista: Deus est Homo. Hoc enim nomen homo potest supponere pro quolibet hypostasi humana naturæ, & ita potest supponere pro persona filij Dei, quā* *dicimus*

*Resolutio.
Premissu
4. fundamē
in. prob. 4.
arg. generi
bus erroneū
esse opinio
nem as. asse
rentis huma
ne Christi
naturæ.*

*vt Deitate
sanctificatæ
tribuetur
esse satisfaci
tionem nos
strā tanquā
proximo
principio
quo, &
quod.*

dicimus esse hypostasim humane nature: manifestum est autem, quod de persona Filij Dei verè & propriè predicatur hoc nomen Deus, unde relinquitur, quod hæc sit vera & propria. Homo est Deus. Et in articulo quarto proposito quæsitio: Num ea, quæ conueniunt filio hominis, possint prædicari de Filio Dei, & è conuerso? respondet affirmatiuè: Et huius (inquit) ratio est, quia, cum sit eadem hypostasis vtriusque nature, eadem hypostasis supponitur nomine vtriusque nature: siue ergo dicatur Homo, siue Deus, supponitur hypostasis diuina, & humane nature; & ideo de hoc dici possunt ea, quæ sunt diuine nature, tanquam de hypostasi diuine nature, & de Deo possunt dici ea, quæ sunt humane nature, tanquam de hypostasi humane nature. Sciendum tamen, quod in propositione, in qua aliquid de aliquo predicatur, non solum attenditur, quid sit illud, de quo predicatur prædicatum, sed etiam secundum quid de illo prædicetur: quamuis ergo non distinguantur ea, quæ predicantur de Christo, distinguuntur tamen secundum id, secundum quod vtrique predicatur. Nam ea, quæ sunt diuine nature, predicantur de Christo, secundum diuinam naturam, ea autem, quæ sunt humane nature, predicantur de eo secundum humanam naturam. Vnde Augustinus dicit in primo de Trinit. Distinguantur, quid in scripturis sonat secundum formam Dei, & quid secundum formam serui, & infra quid, & propter quid, & secundum quid dicatur, prudens & diligens & pius lector intelliget. Hæc ibi S. D. & in a. 5. candè repetens doctrinam ait: Nomina verò concreta supponunt hypostasim naturæ, & ideo indifferenter prædicari possunt ea, quæ ad vtriusque naturam pertinent de nominibus concretis: siue illud nomen, de quo dicitur, det intelligere vtriusque naturam; sicut hoc nomen Christus, in quo intelligitur, & diuinitas vngens, & humanitas vncta, siue solam diuinam naturam; sicut hoc nomen Deus, vel filius Dei, siue solam naturam humanam; sicut hoc nomen homo, vel Iesus. Vnde Leo Papa in Epistola ad Palestinos: Non interest, ex qua Christus substantia nominetur, cum inseparabiliter manente unitate personæ id sit, & totus filius hominis propter carnem, & totus filius Dei propter vnā cū Patre Deitatem. Hæc ibi. Eandè doctrinam habet in a. 9. ad 3. & a. 10. ad 2.

Secundò recolendum est illud commune dictum sepius à D. Tho. commemoratum, videlicet Actiones sunt suppositorum; sic enim ait S. D. in 1. d. 5. q. 1. a. 1. Actiones sunt suppositorum, & essentia non agit, sed est principium actus in supposito; non enim humanitas generat, sed Sortes virtute sue nature. In creaturis autem essentia realiter differt à supposito, & ideo nullus actus propriè de essentia prædicatur, nisi casualiter, &c. Eandem doctrinam habet S. D. in 2. 2. q. 58. a. 2. & infra q. 19. a. 1. ad 3. & q. 20. a. 1. ad 2. & de Verit. q. 20. artic. 1. ad 2. & alibi sæpè. Quam propositionem colligunt recentiores ex Arist. lib. 1. de Anima, tex. 64. dicente: Dicere autem animam irasci vel timere, simile est atque si quisquam animam texere dicat vel edificare: Nam melius est fortasse dicere non animam, sed hominem animam misereri vel discere vel ratiocinari. Sed obseruandum est Aristotelem ibi procedere supponendo Platonicorum opinionem dictum, quod gaudere, tristari, irasci, sentire & etiam intelligere sunt motus animæ, & fiunt per organum determinatum, vt ibidem explicat. S. D. tex. 63. Allegat Suar. in huius doctrinæ confirmationem dictum illud Arist. in præmio Mataph. Actiones, ac generationes omnes circa singulare sunt. Quod prædictæ communi propositioni minimè suffragatur; in illa enim de principio actionis sermo est, dictum autem Philosophi manifestè loquitur de termino, siue de materia, circa quam versatur actio: Potest tamen ea propositio ex

A dicto Philosophi sic arguendo deduci. Actio qualibet transiens, prout est in actu exercito, vendicat sibi singularitatem ex parte materia, circa quam versatur; ergo etiam ex parte principij, quod est suppositum ex quo deriuatur. Probatur consequentia. Vna & eadem numero actio est, quæ effluit ab agente, & recipitur in passio; ergo, sicut non potest esse, nisi circa materiam singularem, ita nec potest esse nisi ab agente singulari. Et confirmatur: Quia, sicut actio specificatur à forma agentis, quæ est eius principium, ita ex eiusdem formæ indiuiduatione primam habet suæ indiuiduationis originem, & consequenter ab agentis singularitate, cui primò conuenit indiuiduatio. Confirmatur

B secundò: Quoniam actionis singularis circumstantiæ omnes sunt singulares; ergo etiam agens necessariò est singulare. Patet consequentia; quoniam agens præcipua quædam est actionis circumstantia. Quod autem singulare actionis principium sit suppositum, probatur. Quoniam operatio sequitur ad esse ipsius operantis singulare: at esse existentia per se primò & immediate continetur supposito; ergo singulare, quod est actionis principium, est suppositum. Prima propositio est D. Th. in 2. d. 37. q. 2. a. 2. Secunda verò est eiusdem S. D. infra q. 17. a. 2. Et confirmatur vis argumenti. Quia res nunquam intelligitur completa ad operandum, nisi prius intelligatur completa ad existendum; at natura singularis, antequam suppositualitate terminetur, non intelligitur completa ad existendum, postquam autem ea fuerit terminata, iam vltimum habet complementum, quo capax efficitur existentia; ergo natura singularis, puta hæc humanitas secundum se non est principium quod operationis, sed tantum suppositum, quod suppositualitate naturam singularem terminante constituitur. Eandem propositionem habet Damas. lib. 3. Orthod. fidei, cap. 15. & Ioan. Theologus in Concilio Flo. sess. 18. ea vitur, vt principio à Theologis omnibus approbato.

Tertio supponendum est, humanitatem Christi non habuisse propriam & creatam existentiam; sed quemadmodum erat diuini Verbi personalitate subsistens, sic & existentia eius increata erat existens; quod efficaciter probat S. D. infra q. 17. a. 2. & ibidem expositores Thomistæ.

Postremò supponendum est, valorem satisfactionis Christi infinitum ex infinita diuini suppositi dignitate deriuari, prout ostendimus in præcedenti controuersia.

Quæ res præmissis, iam faciliè opinio Vasq. quatuor argumentorum generibus conuincetur erroris, & oppositæ sententiæ S. Th. veritas patebit. Primum autem genus ex varijs diuinæ scripturæ locis proferemus, in quibus redemptionis opus non humane Christi nature tribuitur, sed Verbo in humana natura subsistenti. Primus locus est Io. 6. Quia descendi de Cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me. Hæc est autem voluntas eius, qui misit me, Patris, vt omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo die. Vbi dicit Glossa interlinearis. Per me mediatorem vult Pater dare credentibus vitam æternam. Hic ergo loquitur Christus de seipso, tanquam de mediatore & Salvatore de Cælo descendente, & à Patre misso ad redimendum genus humanum; Ille igitur idem, qui de cælo descendit, qui fuit à Patre missus, mediatoris opus exercet redimit & satisficit: at qui de Cælo descendit à Patre missus, est persona Filij Dei, non humana natura; ergo redi-

redimens & satisfaciens vt quod est diuinum sup-
positum in humana natura subsistens, non autē
humana natura. *Secundus Locus est Rom. 3. Iusti-*
ficati gratia per gratiam ipsius per redemptionem, qua
est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem
per fidem in sanguine ipsius ad offensionem iustitiae pro-
pter remissionem precedentium delictorum, &c. Qui-
bus verbis opus nostrae redemptionis, non hu-
manae naturae, tanquam principio quod, sed per-
sonae Verbi in humana natura subsistenti tribui-
tur; illi namque tribuitur redemptio, vt prin-
cipio quod, quem Deus proposuit propitiato-
rem per fidem: at non humanam naturam, sed
diuinum suppositum in ea subsistens proposuit
Deus propitiatorem per fidem; ergo. Maior est
diuina scriptura. Minor probatur: Quia fides,
de qua loquitur hic Apostolus, ea est, de qua ad
Ephes. 3. dicitur: Christum habitare per fidem in cor-
dis vestris vt ait S. D. in Commentario: haec autem
est de Verbo in humana natura subsistente, & in
ea ac per eam pro nobis satisfaciens. Tertius Lo-
cus est ad Philip. 2. Hoc enim sentite in vobis, quod
& in Christo Iesu, qui, cum in forma Dei esset, non ra-
pinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semet-
ipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitu-
dinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo.
Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mor-
tem, mortem autem Crucis. Ex quibus construi sic
potest argumentum. Ille, qui erat in forma Dei
& aequalis Deo, & qui seipsum exinaniuit for-
mam serui accipiens, & qui factus est homo, ille
(inquam) humiliavit semetipsum factus obe-
diens vsque ad mortem, mortem autem Crucis.
At ille, qui in forma Dei erat aequalis Deo, &
qui factus est homo, est persona Filij Dei; ergo,
qui semetipsum humiliavit factus obediens vsq;
ad mortem, est eadem persona Filij Dei: Cum i-
gitur in hac humilitione & obedientia consistat
perfecta satisfactio pro peccatis & offensis hu-
mani generis, sequitur euidenter principium sa-
tisfactionis, vt quod, fuisse Dei filium in huma-
na natura subsistentem, non verò naturam ipsam
humanam. Quartus locus est ex Ep. ad Tit. 2. Expectantes
beatam spem, & aduentum gloriae magni Dei, & Sal-
uatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro
nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate. Vbi Di-
uus Apostolus eum, qui semetipsum obtulit, ac
dedit in passionem & mortem, & ea pro nobis
Deo satisfecit, & ab omni redemit iniquitate,
non ait humanam fuisse Christi naturam, sed
magnum Deum & Saluatorem nostrum Iesum
Christum, idest Dei filium in humana natura
subsistentem. Quintus Locus est ex Epist. ad Hebr.
1. c. & seq. in quibus Apostolus, postquam mul-
tis argumentis probauit Iesum Christum esse
verum Deum, subdit in 2. capit. Eum autem, qui
modico, quam Angeli, minoratus est, videmus Iesum
propter passionem mortis gloriae, & honore coronatum,
vt gratia Dei pro omnibus gustaret mortem. De-
cebat enim eum, propter quem omnia, qui mul-
tos filios in gloriam adduxerat, auctorem sa-
lutis eorum per passionem consummare, &c. Et
capit. 3. Christus non semetipsum clarificauit,
vt Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, Filius
meus es tu, ego hodie genui te, quemadmodum, & in
alio loco dicit, Tu es sacerdos in aeternum secundum
ordinem Melchisedech: qui in diebus carnis suae preces,
supplicationesq; ad eum, qui posuit eum saluare facere
a morte, cum clamore valido, & lachrymis offerens,
exauditus est pro sua reuerentia: & qui sem cum esset
filius Dei, didicit ex his, quae passus est, obedientiam, &
consumatus factus est omnibus obtemperantibus sibi
causa salutis aeternae, appellatus a Deo Pontifex secun-

dum ordinem Melchisedech. Constat autem haec nō
ad humanam naturam, sed ad hypostasim Verbi
in ea subsistentem esse necessario referenda, &
cap. 10. Idem ingrediens Mundum dicit, Hostiam, &
oblationem noluit, corpus autem aptasti vultui; holo-
caustomata pro peccato non tibi placuerunt, tunc di-
xi, ecce venio: In capite libri scriptum est de me, vt fa-
ciam Deus voluntatem tuam. Et post pauca. In qua
voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis
Iesu Christi semel. Quae verba exponēs ibi S. D. ait:
Quia propter nos factus est humana natura suppo-
situm, dicitur ingredi in Mundum propter eius assu-
ptionem. Hoc autem idem suppositum ait Apo-
stolus nos per sui corporis oblationem sanctifi-
casse. Non igitur humanae naturae tanquam prin-
cipio quod, sed Dei filio in humana natura
subsistenti, opus redemptionis & satisfactionis
tribuitur ab Apostolo. His adde plura diuinæ
scripturae loca, quae Christo Domino tribuunt
actiones, aut passionēs ad humani generis redem-
ptionem pertinentes. Ad Gal. 3. Christus nos re-
demit de maledicto legis, factus pro nobis maledictus.
1. ad Timoth. 2. Vnus est mediator Dei, & hominū
homo Christus Iesus Hebr. 1. Christus semel oblatus
est ad multorum exhauienda peccata 1. Pet. 3. Chri-
stus semel pro peccatis nostris mortuus est. & 1. Ioan.
2. Ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Et alia si-
mililia passim in diuinis scripturis obuia. Iam au-
tem diximus, nomina concreta naturarum sup-
ponere pro supposito, quod nominibus singu-
laribus significatur, quale est hoc nomen Iesus
Christus.

SECUNDVM genus argumentorum ex communi
Sanctorum Patrum consensu desumitur. S. Iren.
lib. 3. c. 22. Cognoscat (scilicet homo) semeti-
ipsum, quoniam mortalis, & infirmus est, intelligat
autem, & dominum, quoniam in tantum immortalis,
& potens est, vt & mortali immortalitatem, & tem-
porali aeternitatem donet. Et infra. Propter hoc ergo
signum salutis nostrae, qui ex Virgine Emanuel ipse Do-
minus, quoniam ipse Dominus erat, qui saluabat eos,
quia per semetipsum non habebant saluari. S. Iustinus
in expositione fidei de vera, & rectae confessione: Fi-
lius, qui & Deus esset, & homo, ad peccatum doleuit.
Et infra. Hoc autem ipso, quod Deus erat, id quod dis-
solutum, mortuumque erat, restitueret, & mortem
funditus euerteter. S. Athanasius in lib. de Incarna-
tione Verbi: Cuius opera ad reparandam istam gra-
tiam requirebatur, nisi solus Verbi eius etiam fuit id,
quod corruptibile erat, utrum ad incorruptibilitatem
reducere, & pro omnibus id, quod aequum, rationique
consentaneum erat, Patri prestare. S. Cyrillus A-
lex. saepe contra Nestorium, & Euthycetem
probat, Christum esse verum Deum & Homi-
nem, quia si non esset verus Deus & Homo, in-
solutum adhuc maneret humanae redemptionis
pretium; nā si verus homo nō fuisset, neque me-
neri neque satisfacere potuisset, si autem non es-
set verus Deus, infirma & imperfecta esset ope-
ratio, neque pro tanto debito aequale pretium
potuisset exsoluere. Et in libro ad Reginas cap.
Quod redempti sumus per sanguinem Christi: Sed si
quidem (inquit) vt homo communis, (idest pur-
rus) intelligeretur Christus, quomodo corpus eius ad
repandam omnem vitam sufficeret? Idem in
libro contra Antropomorphitas cap. 22. ait humani-
tatem Verbi per se non operari, sed Verbum per il-
lam, quod etiam repetit libro primo ad Reginas cap.
Quod mors Christi sit salutaris, vtitur eodem
locationis modo Cyrillus Hierosol. Catech. 13.
& Irenaeus lib. 3. cap. 20. qui non humanita-
tem, sed suppositum diuinum affirmant pro no-
bis satisfecisse. S. Basilii in Psal. 48. exponens
verba

verba illa, Non dabit Deo placationem suam, &c. sic ait. Neque igitur fratrem quare in redemptionem, sed eum, qui excedit naturam tuam, neque hominem nudum, sed hominem Deum Iesum Christum, qui etiam solas placationem dare potest pro omnibus nobis. S. Theodotus Ancyrorum Episcopus in oratione de Natiuitate Saluatoris, que inter appendices habetur Tom. 6. Concilij Ephesini sic loquitur contra Nestorium. Sed hominis (inquit) hæretice passionem non presumo Deo coniungere, ergo neque sanare eum passionem hominum dices, neque Cruce expoliaste virtutem Diaboli, neque nostrum peccatum adfixisse ligno, neque proprijs passionibus sanasse hominum passionem, nec morte dices eum destruxisse mortem; si enim non feci Deus proprias passionem, unde passionibus Christi tantarum correctionum sunt factæ virtutes? quomodo perempta esset mors, nisi Deus propriam eam fecisset, &c. Et in Hom. Natiuitatis Domini: Mors (inquit) veluti ipsius Dei facta mortem demolitur, nam qui moriebatur, simul deus, & homo erat.

S. Theod.

Leo Papa

S. Leo Papa in serm. primo de Natiuitate sic loquitur. Talis natiuitas deicit Dei virtutem, & Dei sapientiam Christum, qua nobis, & humilitate congrueret, & diuinitate praeclaret. Nisi enim esset verus Deus non adferret remedium, nisi esset verus homo, non praeberet exemplum. S. Damascenus lib. 3. de fide cap. 5. Non enim (inquit) humano modo sanctificabatur, ut qui non homo solum, sed etiam Deus. Unde etiam ipsius passionem viuifica, & salutare extiterunt. His addi potest Augustinus in Enchiridio c. 108. dicens. Nam neque per ipsum liberemur vnū mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, nisi esset & Deus. S. Dionysius in Epist. 4. ad Caium. Christi operationes appellat Theandricas, & post eum Concilium Late. sub Martino 1. Consultatione 5. can. 15. & Damascenus lib. 3. de fide c. 15. quia scilicet Dei, & hominis erant operationes. Ex quibus firmum, & irrefragabile cōstruitur argumentum hoc modo. Locutiones S. Patribus communes in re grauissima secundum proprietatem sunt accipiendæ: At Patres communiter affirmant, Deum seu Verbum aut Dei Filium in humana natura subsistentem, aut Deū & Homine Deo satisfecisse; ergo tales locutiones secundū sermonis proprietatē sunt accipiendæ; ergo. Patres actū satisfactionis nō tribuūt humanæ naturæ; tanquā principio quod, sed tantū supposito Prima propositio satis euidēs est. Quis enim nisi planē proteru? ac temerari? asserat, Sanctos Patres in rebus omnium grauissimis comuni condicōe improprij vti locutionibus? Secunda patet ex Patrum dictis ad verbum relatis. Prima consequentia sequitur euidenter & secundum artem ex præmissis. Secunda verò probatur; Quoniam in his Patrum propositionibus. Ipse Dominus erat qui saluabat; Filius, qui & Deus esset & homo, Adā peccatum deleuit. Mors veluti propria ipsius Dei facta mortem demolitur; nam qui moriebatur, simul erat Deus & homo: Nisi esset verus Deus, non adferret remedium: In his inquam propositionibus, & alijs similibus terminus in subiecto positus secundum locutionis proprietatem apud doctos & indoctos stat pro supposito denotans ipsum esse principium quod proximum operationis: quod etiam deducitur ex duobus prioribus fundamentis supra positis. Et confirmatur: Quia dictæ locutiones & aliæ, quas ex diuinis litteris supra notauimus, exponi nequeunt de natura, tanquam principio quod, nisi cū maxima violentia & improprietate. Quis enim ferret exponem, Ipse Dominus erat, qui saluabat, id est ipsa natura vnita Dominio erat, quæ saluabat: Filius, qui & Deus esset & homo, Adā

Naz. in D. Thom. 3. Partem.

A peccatū deleuit, id est humana natura filio Dei & Deo vnita nos à peccato mundauit? Quis in Theologicis aut Dialecticis vel mediocriter eruditus hæc tā absōna & absurda deliramēta Theologorum, aut fidelium auribus obijceret & pro sana doctrina venditaret?

TERTIVM genus argumentorū trahi potest ex Concilij Ephesino 1. Can. 4. Calced. actione 5. & ex 5. Synodo generali c. n. 2. & seq. & ex 6. Synodo per multas actiones, & ex Cōcilio Florentino in principio, in quibus regulæ traduntur prædicationū circa ea, quæ pertinent ad mysterium Incarnationis, quas refert & explicat Medina infra q. 16. a. 5. ad quem lectorem remittimus.

QUARTVM genus argumentorū ex ratione desumitur. Sit igitur prima ratio: Terminus cōcretus positus à parte subiecti supponit pro supposito: at diuinæ scripturæ S. Patres & Catholica fidei doctrina in symbolis Apostolorum, Concilij Niceni, & Athanasij in mysterio redemptionis humanæ fidelibus proponendo dicūt, Christū, Verbum incarnatū, Dei filiū, Deū & hominem pro nobis passum, mortuū & sepultū fuisse, nos à peccati & demonis seruitute liberasse, nobis apud Deū veniā impetrasse, ac nobis vitā aeternā meruisse, & Deo pro peccatis totius humani generis perfecte & cumulatē satisfecisse; igitur his & similibus locutionibus manifestē significant, actus redēptionis, meriti & satisfactionis diuino supposito, nō autē humanæ naturæ vt principio quod esse tribuendos. Prima propositio patet ex primo fundamento. Secūda verò constat ex locis diuinæ scripturæ, & Sanctorū suprā notatis, & ex symbolis Apostolorum Concilij Niceni, & Athanasij. Et cōfirmatur. Quoniā illi verē & propriē tribuenda sunt vt principio quod opera redēptionis & satisfactionis pro totius humani generis offensa Deo facta, de quo verē & propriē dicitur esse sepultū & descensus ad Inferos: sed hæc de persona Verbi in corpore, & anima ab inuicem separatis subsistente vt principio quod, non autē de humana natura verē & propriē verificantur; ergo & illa. Minor probatur ex Ecclesiæ doctrina in symbolis supranominatis, in quibus eodem contextu, & de eodem subiecto scilicet Iesu Christo affirmantur descensus à Cælo, conceptio & natiuitas ex Virgine, passio, sepultura & descensus ad Inferos. Minor verò probatur. Quia de ratione humanæ naturæ est vt anima corpus informet; igitur postquā anima Christi fuit à corpore separata, desinuit esse humana natura, ac proinde neq; sepulta fuit, neq; descendit ad inferos, igitur in sepulchro poni Verbo conuenit ratione corporis illi personaliter vniti, descensus autē ad Inferos eidē conuenit ratione animæ à corpore separatæ, Verbo autē personaliter vnite. Secūda ratio ex secundo fundamento: Actiones sunt suppositorū; ergo satisfactiones & merita Christi à diuini Verbi supposito in humanitate subsistente procedebant, tanquā à principio quod satisfaciente & bene merente pro nobis; ergo ab humanitate non erant, vt principio quod, sed tantū vt principio quo. Antecedēs cū prima consequentia patet ex dictis. Secunda verò consequentia probatur: Quoniam eiusdem actionis impossibile est esse duo proxima, & totalia agentia, vt quod: at Christus suē suppositum Verbi in humana natura subsistens est agens totale proximum, vt quod, ergo talis agēdi modus nō potest humanæ Christi naturæ cōuenire. Et cōfirmatur. Quia omne suppositū agēs agit per aliquā formā, & per suā naturā, tāquā per rationē agēdi, seu principiū quo, igitur humanitas Christi in

G

fili in

sti in actionibus redemptionis concurrat solum ut principium quo. *Tertia ratio.* Satisfactio Christi ideo est infiniti valoris, & adequat offensam, quia non solum est actio personae infinitae dignitatis, sed ipsam etiam personam includit, quatenus eius humiliatione & summissione ac oblatione completur; ergo satisfaciens ut quod non est humana Christi natura, sed persona in assumpta humanitate subsistens & per eam operans, ut per principium formale quo. *Quarta ratio.* Verbum in humana natura subsistens supplet excellenter munus personae creatae, at persona creata est agens proximum & principale, cui tamquam principio quod tribuitur operatio, eius autem natura est principium quo persona operatur, ergo etiam Verbum in humanitate subsistens est principium quod & agens proximum ac principale satisfactionis, humanitas autem est principium quo. *Quinta ratio.* Si Verbum non est principium quod satisfactionis proximum, sed humanitas quatenus est unione ad Verbum sanctificata, sequitur omnes illas locutiones, quibus divina scriptura, Sancti Patres & Concilia Christo seu Verbo diuino incarnato aut Deo in assumpta humanitate tribuunt opera meritoria aut satisfactoria, puta Ieiunium, fatigationem, passionem, aut orationem, non esse proprias sed improprias: at consequens non est admittendum; igitur nec antecedens. Consequentia probatur. Quia si dictae operationes humanitati Christi conueniunt ut principio quod, persona Verbi non concurreret, nisi ut sustentans humanitatem satisfaciens; ergo sicut aqua calida substantia siue suppositum non verum ac proprie calefacit, sed solus calor, qui in ea tantum in subiecto sustentatur, ipsa verum aqua non verum neque proprie, sed denominatione tantum extrinseca dicitur calefacere, ita Verbum non verum neque proprie dicitur satisfacere, sed extrinseca tantum denominatione, quia nimirum sustentat humanitatem satisfaciens. *Sexta ratio.* Christus nos redemit, & pro nobis meruit ac Deo satisfaciens, ut mediator Dei & hominum; ergo ut Deus & homo, siue ut diuina persona in humanitate subsistens. Antecedens patet ex 1. ad Timotheum. 2. Verus est mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Consequentia verum probatur. Quia, cum mediator medijs ratione exerceat inter extrema utrinque posita, oportet, ut cum utroque conuenientiam habeat; ergo Christus ut Dei & hominum mediator, debuit cum hominibus ratione assumptae humanitatis, cum Deo verum ratione personalitatis in diuina natura ab aeterno subsistentis conuenire; igitur persona Verbi per assumptam humanitatem, actus exercebat mediatoris. Videnda sunt, quae de mediatore scribit Suarez *infra* q. 26. a. 2. Vbi mentem S. D. explicat eruditè.

ULTIMA RATIO. Si diuino supposito satisfactio conuenit tantum remotè per communicationem idiomatum, ut ait Vasquez, ergo diuinum suppositum maiorem non habuit efficientiam respectu satisfactionis, quam humanitas habeat concretè sumpta respectu Creationis Vniuersi: at consequens est erroneum, cum destruat seipsum & proprietatem locutionum diuinæ scripturae & Sanctorum Patrum, ac totius Ecclesiae Catholicae consentientis, Christum siue Dei Filium, aut Deum in assumpta humanitate nos redemisse, pro nobis meruisse & satisfecisse, ergo sententia illa Vasquezij non est toleranda. Sequela maioris probatur. Quia, demonstrato Christo, vera est per communicationem idiomatum haec propositio. Hic homo creauit caelum & terram, ergo si ob eandem causam precise verum est, filium Dei in assumpta humanitate subsistentem nos redemisse, pro nobis me-

ruisse & satisfecisse, sequitur eum non maiorem efficientiam habuisse respectu redemptionis nostrae, quam Christi humanitas habuerit respectu creationis Vniuersi.

Ex DICTIS sequitur *unica CONCLUSIO*, *Conclusio.* videlicet: *Persona Verbi in humana natura subsistens fuit principium quod satisfactionis: Humanitas autem eiusdem satisfactionis fuit tantum principium formale quo.*

Argumenta, & solutiones.

CONTRA conclusionem argumentatur Vasquez. *Primo* Athanasius in Epist. ad Epictetum obi. 1. in confessione fidei sub finem inquit: Corpus igitur, quod nostri causa gestauit dominus opus est & creatura, idq. gentium est nobis (ut inquit Paulus) ex Deo sapientia, & sanctificatio, & iustitia, & redemptio. Nomine verum corporis intelligit Athanasius totam ipsam naturam per figuram synecdochicam: Ex ipsius igitur sententia humana natura in Christo facta est nobis redemptio & sanctificatio, certe non alia ratione nisi quia ipsi ut redemptrici tribuitur nostra sanctificatio & redemptio, quae fuit effectus satisfactionis; ergo & satisfactio eodem modo tribuenda est humanitati ut satisfaciens. Respondetur nullam esse primam consequentiam; non enim ideo Christi humanitas dicitur nobis à Deo effecta esse sanctificatio & redemptio, quia ipsi ut redemptrici seu ut principio quod redemptio nostra tribuitur, sed ob supradictam causam, quia nimirum est formale principium quo satisfactionis.

Secundo Elias Cretensis in oratione 10. Nazian. obi. 2. xeni sic loquitur: Se autem, ut hominem mundum vicisse dixit, non ut Deum: nam si ut Deus vicerit, nihil ad nos, si autem ut homo, nos quoque in ipso vicimus. Particula ut est nota specificationis & determinationis significans naturam, cuius est operatio redemptionis & satisfactionis; ergo significat humanam Christi naturam esse principium redemptionis & satisfactionis ut quod. Probatur consequentia; quia dictus auctor ait: Christus ut homo vicit Mundum, quod idem est, atque Christus ut homo satisfecit, non autem dicit, Christus ut homo Deus, neque ut Deus & homo. Respondetur, nullam esse consequentiam; ex illis enim verbis cum nota specificationis nil aliud sequitur, nisi Christi humanitatem esse principium satisfactionis formale quo. Ad probationem dico, Christum satisfecisse ut hominem, id est ratione humanitatis, ut principij proximi quo satisfactionis, cuius principium proximum quod erat ipse Christus Deus & homo. Ut enim supra diximus ex D. Th. & S. Augustino, in propositione, in qua aliquid de aliquo praedicatur, non solum attenditur quid sit illud de quo praedicatur, sed etiam secundum quid de illo praedicatur. Cum igitur aliquid de Christo praedicatur, attendendum est, secundum quid de illo praedicatur; nam ea, quae sunt diuinæ naturae, praedicantur secundum diuinam naturam; ea autem quae sunt humanae naturae, praedicantur de eo secundum humanam naturam; sicut in proposito satisfactio & redemptio, quae fit per actiones humanitatis ut principij quo.

Tertio Carolus M. in Epistola ad Epilandum, obi. 3. quae est in Concilio Franc. in confessione fidei de Christo, ita scribit. In forma Dei creator, in forma serui redemptor: non dixit, in forma Dei & hominis redemptor, quod perinde esset, ac dicere secundum quod Deus homo, sed dixit, In forma serui, hoc est, ut homo vel secundum natu-

Solut.

naturam humanam; ergo. *Respondetur*, nullam esse consequentiam; non enim his verbis significatur, nisi Christi humanitatem fuisse principium formale quo, ut ante diximus.

Obiect. 4.
ex varijs
locis S. Th.

2.

Quarto S. Th. *infra* q. 48. a. 5. inquit, proximum nostrum redemptorem fuisse Christum in quantum homo est, ad Trinitatem verò remote pertinere rationem redemptionis, ut ad primam causam: De supposito autem Christi nihil dixit. Et q. 26. a. 2. docet, Christum non fuisse mediatorem secundum quod Deus est, sed solum secundum quod est homo. Ex hoc dicto sic arguit. Si satisfecisset non tantum secundum quod est homo, sed secundum quod homo Deus, non videretur particula *solum*, nec diceret solum fuisse mediatorem secundum quod est homo. Præterea inquit S. Th. duo esse de ratione mediatoris: vnum est ut habeat rationem medijs respectu extremorum; ac proinde ab eis distinguatur; ita scilicet ut mediator, secundum quod mediator est & exercet munus mediatoris, non sit extremum, cum quo alterum coniungendum est. Alterum est, ut vnum extremum ad aliud deferat & cum eo coniungat: vtrumque autem dicit Christo conuenisse solum secundum quod homo erat, dum satisfecit pro nobis: ubi iterum vtitur particula *solum* & recte quidem; nam, si, ut aduersarij volunt, Christus non satisfecisse exacte quatenus homo, sed quatenus homo Deus, non fuisset villo modo mediator; quia licet, quatenus homo, distinguatur ab extremis, non fuisset functus munere coniungentis & deferentis vnum extremum ad aliud, eo quod defecisset ei perfecta satisfactio: si autem solum exacte satisfecisset, quatenus homo Deus, non fuisset mediator; quia mediator distinguere debet ab extremis: Christus autem ut homo Deus non distinguitur à Deo. Præterea q. 2. a. 3. ad 1. de Christo ait. Et ideo, in quantum eius humanitas operabatur virtute diuinitatis, illud sacrificium erat efficacissimum: nō dixit, ratione personæ sed diuinitatis, quia ab illa sanctificabatur, & ita ab ea accipiebat dignitatem, non autem à persona. *Respondetur ad primum locum*, D. Thomam cum ait q. 48. a. 5. proximum nostrum redemptorem fuisse Christum, in quantum homo est, vtrumque significasse, scilicet suppositum ut principium quod, dicens proximum nostrum redemptorem fuisse Christum, & naturam ut principium quo, addens in quantum homo. Ad secundum locum ex q. 26. a. 2. eodem modo respondetur. Ad primam autem rationem in contrarium negatur sequela; nam illa particula *solum* non excludit principium quod proximum, sed excludit aliud principium formale quo proximum. Ad secundam dico, mentem D. Th. non esse, mediatorem ut mediator est, debere ita distinguere ab extremis, ut secundum suppositum non sit realiter alterum extremum, sed satis est si secundum naturam, quæ formale satisfactionis principium est, ab utroque

Solut.

3.

extremo distinguatur: Christus autem secundum humanitatem gratia perfectam ab utroque distinguitur extremo, ut ibidem explicat S. D. & quemadmodum Christus, ut homo conuenit quidem cum hominibus in humanitate simpliciter sumpta, differt autem secundum eandem humanitatem, ut dignitate gratiæ & gloriæ perfectam; ita Christi persona conuenit quidem cum Deo secundum naturam & substantiæ dignitatem, sed ab eo differt, prout subsistit in assumpta humanitate. Et quoniam hoc nomen, Christus, significat Deum hominem, simul includens Dei personam & humanam naturam, ideo verè Christus mediator à Deo distinguitur, ab

A solutè loquendo, quamuis tota ratio distinctionis sit humana natura, quam Christus includit, non autem Deus; propter quam causam vtitur S. D. illa particula *solum*. Ad tertium locum dico, S. Th. vnum fuisse nomen diuinitatis & non personæ, quia dignitas vnde satisfactionis valor accipitur, primò conuenit diuinitati, & per eam ad personas deriuatur: secundò dico, in ratione diuinitatis completè sumptæ & prout est à parte rei, includi personas ut ostendimus in 1. p. q. 28. a. 2. *Controu. 1.*

Quinto. Vera est & congrua hæc propositio: Obiect. 5. Christus satisfecit secundum naturam humanam, vel secundum humanitatem: non autem hæc, Christus satisfecit secundum humanitatem & Deitatem; ergo sola humana natura in Christo principium erat operationis satisfactoriæ. Probat antecedens quo ad vtranque partem longo discurfus, sed illud nos facillè concedimus cum illatione deducta in sensu iam expresso, videlicet inde sequi, solam humanitatem esse principium quo proximum satisfactionis. Et eodem modo soluitur aliud argumentum, cuius antecedens est: Christus secundum quod homo satisfecit; in hoc enim denotatur, humanam naturam esse principium quo proximum satisfactionis, suppositum autem esse principium ut quod.

Sexto. Non solum dicimus: homo aut hic homo satisfecit pro nobis, sed etiam: humanitas aut hæc humanitas satisfecit pro nobis; ergo non solum tribuitur talis operatio naturæ humanæ ut principio quo, sed etiam ut principio quod, nō tamen concretè significatæ, sed etiam abstractè. Et confirmatur: Quia, cum concretum homo ponitur etiam ex parte subiecti, non supponit pro supposito, connotata natura, sed pro natura, connotato supposito; ergo.

Respondetur, falsum esse antecedens, propriè loquendo. Actiones enim, ut diximus, non sunt formarum aut naturarum, sed suppositorum. Ad confirmationem negatur antecedens, cuius oppositum verum esse probauimus in primo fundamento.

QUARTA CONTROVERSIA.

An Homo purus per exclusionem tantum diuini suppositi id est, qui non est Deus, habens tamen gratiam & charitatem; possit condignè & secundum leges rigore iustitiæ Deo satisfacere pro peccatis & offensis humani generis?

TRes in hac Controversia possunt Doctorum opiniones recenser. Prima est Aureoli in *Deo* quarto d. 15. a. 2. dicentis, purum hominem cum gratia & charitate potuisse Deo ad æqualitatem & de toto rigore iustitiæ pro totius humani generis offensis satisfacere.

Secunda huic opposita, quam ferè omnes Thomistæ, & alij plures extranei S. Doctoris interpretes & Doctores sequuntur est, nullam puram creaturam etiam cum gratia & charitate posse satisfacere de condigno, siue ad æqualitatem perfectam, & multo minus de toto rigore iustitiæ, sed imperfectè tantum pro peccatis humani generis. Hanc tuerentur Capreolus in *tertio d. 18. q. Vnica & latius in 4. d. 15. q. 1. Io. Medina in Codice de satisfactione pro peccatis, q. 1. Ferrar. in 4. cont. gent. c. 54. Barth. Medina super hoc articulo, dub. 3. Valentia puncto 5. in 3. quæsto, Vasquez disp. 4. c. 3. Pefantius disp. 4. & Alvarez disp. 6. quæ videtur esse sententia D. Tho. in hoc articulo, in responsione ad 2.*